

den saa skal betale, efterhaanden som den bruger Fylden, bliver det en dyr Historie, og kan den ekspropriere og lade Fylden ligge, kan paa den anden Side vedkommende Ejer ikke være tjent med, at hans Vejmateriale ligger ubenyttet hen maaske i flere Aar. Jeg vil henstille til det ærede Udvalg, om det ikke synes, at dette er uforeneligt med Lovforslagets Karakter. (Afbrydelse). Ja, hvis Ekspropriationen maa bortfalde, vil det meste af § 2 bortfalde. Ellers har jeg ikke nogen Bemærkning til §§ 2 og 3; Bestemmelsen i § 3 er jeg glad ved. Jeg kommer saa til § 4. Det er den, der giver Lovforslaget dens Hovedbetydning, og det er den, jeg har min Hovedindvending at gøre imod. Straks da jeg saa Udvalgets Ændring til § 4, forekom den mig at være en betydelig Forbedring, og det er den ogsaa, for saa vidt som den antyder, i hvilken Retning Taksationen skal gaa. Jeg tror ogsaa, at det i de første Aaringer, indtil Ejeren bliver sig bevidst den Ret, han har ifølge denne Lov, sikkert vil spare Kommunen Penge; men efterhaanden, som Ejeren bliver klog over, hvad han har vundet ved denne Lov, tror jeg ikke, at det vil faa stort at betyde. Det forekommer mig, at hvis vi vedtage dette Lovforslag, sætte vi den langt overvejende Del af Grusgravejerne i Stand til at lukre stærkt paa det øvrige Samfundets Bekostning. Jeg tror, det vil blive overordentlig dyrt for Sogne- og Amtskommunerne, hvis vi vedtage dette Lovforslag. Jeg tror, vi gøre Uret mod Samfundet, fordi vi give den enkelte en alt for gunstig Stilling, idet vi give ham, hvad det offentlige har ejet i Fortiden. Udvalget udtaler i sin Betænkning, at den foreslaaede Ordning formentlig vil give lettere Adgang til Frikonkurrence om Grus end hidtil, men jeg tror ikke, en eneste Kommune vil blive fri for at faa et højere Vejbudget, selv om der er nok saa meget Grus, forudsat at Grundejeren vil benytte sin Ret efter denne Lov. Man maa huske paa, at Transporten af Vejmaterialer i en Kommune spiller en saa stor Rolle, at Sogneraadene ere henviste til at tage af den Grusgrav, som ligger nærmest ved Vejen, og hvis saa vedkommende Ejer fastholder sine Rettigheder, kan Sogneraadet blive nødt til at betale den Pris, Ejeren selv opgiver, idet de ikke kunne benytte en Grusgrav, som ligger længere borte, fordi Transporten vilde blive alt for dyr.

Jeg skal derpaa med et Par Ord omtale denne Sags Forhistorie. Den Gang det ærede Medlem for Fakse (A. Jensen),

som er den egentlige Fader til Grundsætningerne i dette Lovforslag, omtalte sit Lovforslag ved første Behandling i Fjor, sagde han: „Jeg kender Egne, hvor der ikke findes det ringeste Grus, f. Eks. den Egn, hvor jeg har hjemme, Stevns Herred. Der findes der ikke en eneste Grusgrav. Derimod er der Steder, hvor der findes Stensamlinger, Tusinder og atter Tusinder af Læs, som godt kunne benyttes, men som nu ikke kunne faas.“ Og senere siger det ærede Medlem: „Mit Hovedformaal med Indbringelsen af dette Lovforslag er, at Kommunerne maa faa den samme Ret til at erhverve Vejfyld ved Ekspropriation, som Amtskommunerne og Jærnbanernes Bestyrelse allerede nu ere i Besiddelse af.“ Det ærede Medlem har her aabenbart ikke tænkt paa Grus, thi Grus har Sognekommunerne Ret til at ekspropriere lige saa vel som de andre. Han har aabenbart kun tænkt paa Sten, men Grusspørgsmaalet er indbefattet i dette Forslag, og det er kommet til at spille en meget større Rolle, end det ærede Medlem aabenbart havde tænkt sig; thi han benævner sit Forslag som et *lille* Forslag. De andre ærede Medlemmer, som havde Ordet ved samme Lejlighed, talte saa til Gunst for dette Forslag og støttede særlig deres Grunde paa, at de nu bestaaende Forhold vare i Strid med Grundlovens § 82. Dette var Hovedmomentet ved første Behandling i Fjor, men Udvalgsbetænkningen, som dog flere af de ærede Medlemmer havde været med til at affatte, var kommen helt bort fra denne Betragtning. Det siges, at Tiden har forandret Forholdene, idet den har sat højere Værdi paa Vejmaterialier. Jeg kan til en vis Grad indrømme, at dette er rigtigt, men kun for enkelte Steders Vedkommende, og det er dog et Spørgsmaal, om man just i det Øjeblik, Vejmaterialier stige, har Ret til at skænke bort til den enkelte Grundejer, hvad Samfundet har ejet fra først af, da Vejvæsenet kom under offentlig Forvaltning; det staar for mig som meget tvivlsomt. Jeg tror, at det er en Uret, vi her gøre, at det er en Begunstigelse af den enkelte paa Samfundets Bekostning, som er ganske urimelig, og som jeg derfor ikke kan gaa med til. Der er ingen Tvivl om, at naar dette Lovforslag bliver vedtaget, vil ikke en eneste Kommune blive fri for forøgede Udgifter, og for mange Kommuner vil det blive overordentlig store Udgifter, thi der er mange Kommuner, som kun have Vejfyld paa enkelte Steder, og de ville nok faa at vide, hvad det skal koste, naar de skulle betale